

EIROPAS ZIŅAS

NR. 7. 2018. GADS

Ieraudzīt Latvijas intereses ES

Kā pašreizējo stāvokli un aktualitātes Eiropas Savienībā (ES) vērtē pašmāju eksperti?

Atceroties Eiropas Komisijas (EK) priekšsēdētāja Žana Kloda Junkera šā gada uzrunu Eiropas Parlamentā, uz diskusiju par šiem jautājumiem [ES mājā](#) aicināja Latvijas Zinātņu akadēmijas Eiropas politikas pētījumu institūts sadarbībā ar Eiropas Komisijas pārstāvniecību Latvijā.

► 2. – 3.lpp.

Kā ceļojot izmantot savas tiesības un tikt pie kompensācijām

Iepazīstinām ar vienu no kampaņas [#EUandME](#) vēstnesēm Latvijā – ceļotāju, blogeri [Alīnu Andrušaiti](#). Viņa ne tikai pati aktīvi ceļo un stāsta citiem par piedzīvoto, bet dalās arī praktiskā pieredzē, kā, zinot savas ES pilsoņa

tiesības, saņemt kompensācijas par kavētiem vai atceltiem avio reisiem, kā rīkoties, ja pazaudēta bagāža, un kam jāpievērš uzmanība, citā valstī iznomājot auto.

► 4.-5.lpp.

Eiropas ziņas ir Latvijas Eiropas Komisijas pārstāvniecības (EKP) Latvijā izdevums. To finansē EKP. Gaidīsim Jūsu komentārus, atsauksmes un ierosinājumus e-pastā: eiropas.zinas@gmail.com

Atgādina par Latvijas interesēm

“Eiropas suverenitāte izriet no mūsu dalībvalstu suverenitātes. Tā neaizstāj valstu nacionālo suverenitāti. Kopīga suverenitāte gadījumos, kad tas nepieciešams, padara visas mūsu nācijvalstis spēcīgākas. Šī pārliecība, ka “būdami vienoti, mēs esam varenāki”, ir pamatu pamats tam, kāpēc mēs esam daļa no Eiropas Savienības.” – tā šoruden Eiropas Parlamentā (EP) savā ikgadējā uzrunā par stāvokli ES teica Eiropas Komisijas (EK) priekšsēdētājs Žans Klods Junkers. Atceroties viņa runas galvenos motīvus, LZA Eiropas politikas pētījumu institūts (EPPI) uz apaļā galda diskusiju aicināja 30 dažādu ekspertus, galvenokārt no Latvijas akadēmiskās vides un nevalstiskajām organizācijām, kā arī Saeimas un Ārlietu ministrijas. Apspriedi vadīja LZA akadēmiķe un EPPI padomes priekšsēdētāja prof. Inna Šteinbuka. Piedāvājam nelielu ieskatu diskusijā paustajās atziņās.

EK pārstāvniecības vadītāja p.i. Andris Kužnieks īpaši uzsvēra ekonomiskās un monetārās savienības padziļināšanas nozīmi Latvijai. Tāpat viņš vērsa dalībnieku uzmanību uz EK nodomu stingrāk vērsties pret noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizēšanu, lai stabilizētu banku un finanšu nozari. Atgādinot par EK priekšsēdētāja mudinājumu stiprināt ES lomu pasaulē, viņš norādīja, ka šā nolūka realizēšanai būtu svarīgi apsvērt atsevišķos jautājumos lēmumus ES Padomē pieņemot ar kvalificētu vairākuma balsošanu. Papildus EK vēl izvirzījusi jaunus priekšlikumus attiecībā uz tādām jomām kā drošība, migrācija un sadarbība ar Āfriku.

Kā īpaši svarīgu aspektu A. Kužnieks atzīmēja arī EK priekšsēdētāja pausto stingro nostāju attiecībā uz apdraudējumu tiesiskumam dalībvalstīs un norādi, ka, šādos gadījumos ir piemērojams ES līguma 7. pants.

Latvijas Ārlietu ministrijas parlamentārā sekretāre Zanda Kalniņa-Lukaševica uzskata, ka starp būtiskākajiem jautājumiem, šobrīd ir diskusija par ES daudzgadu budžetu. “Tas, kas šobrīd tiek piedāvāts attiecībā uz daudzgadu budžetu Latvijai nav īpaši apmierinošs. Skaidrs, ka ES budžetam t.sk. kohēzijas fondam sagaidāms samazinājums, tomēr Latvija cīnās par labāko iespējamo variantu, proti, lai šis samazinājums būtu pēc iespējas mazāks. Latvijas interesēs ir arī nodrošināt, ka ES Austrumu partnerībai finansējums tiek ielānots ar atsevišķu finanšu instrumentu, nevis, ka šī politika nonāktu Globālā instrumenta kopējā katlā.” “Gluži tāpat kā Latvijā pazīst un mīl kohēzijas instrumentus un atbalstu, mums būtu līdzīgi jāiemil un jāmacās labāk apgūt arī ES Apvāršņa programmas milzu iespējas dažādu nozaru un jomu attīstībai.”

Vidzemes Augstskolas rektors Gatis Krūmiņš uzsvēra, ka augstskolām un uzņēmumiem Latvijā būtu nepieciešams lielāks atbalsts no Latvijas deputātiem Eiropas Parlamentā, latviešiem citās ES institūcijās un Latvijas vēstniecībām ārvalstīs, lai tās aktīvāk palīdzētu veidot starptautiskos kontaktus un biežāk nodotu noderīgu informāciju.

ALBUM valdes priekšsēdētājs Reinis Bērziņš atzinīgi novērtēja EK priekšsēdētāja pieeju arvien vairāk mainīt ES finanšu formu – no grantiem uz aizdevumiem. Viņa ieskatā attiecīgi mainās arī uzņēmumu un finanšu iestāžu domāšana un pieaug efektivitāte. Attīstās arī finanšu instrumentu dažādība. Junkera plāna piešķirumu apguvē Latvija ir 7. vietā Eiropā, un tas ir labs rādītājs. Latvijai vairāk vajadzētu domāt arī par to kā samazināt atkarību no ES naudas.

Ekonomikas ministrijas pārstāvis Oļegs Barānovs:

“Latvija ir vidēju ienākumu valsts un pastāv risks, ka varam iekļūt “vidēju ienākumu slazdā” līdzīgi kā Portugāle un Grieķija. Nepietiek tikai ar ES fondu atbalstu infrastruktūrai, nepieciešams mainīt ekonomiku uz inovatīvāku un produktīvāku, lai Latvija pārietu uz augstu ienākumu valsti. Latvija šobrīd būtiski atpaliek no ES vidējā līmeņa gan digitalizācijas, gan inovāciju jomā un, jo īpaši, atpaliekam pētniecības un attīstības finansējuma ziņā. Pagaidām, par to, kā uzlabot produktivitāti un inovācijas spēju, Latvijā netiek pietiekami diskutēts un trūkst neatkarīgu pētījumu.”

Latvijas Ārpolitikas institūta direktora vietnieks Kārlis Bukovskis:

“Doma, kas sevī paredz pašlepnumu un pašpietiekamību, iezīmē jaunu lappusi ES politiskajā dzīvē. Sevišķi jau gadu desmitiem ilgušās Eiropas Savienības vainošanas vai pat lamāšanas nacionālajā līmenī kontekstā. Pašpietiekamības un lepnuma elementi tālāk ir redzami ne tikai politiskajos simbolos, kuri ietverti runā, bet arī konkrētos priekšlikumos un politikās. Ne tikai jau aizsāktā Eiropas Aizsardzības savienības veidošana, bet nupat jau norādes uz “de-dolarizāciju” – eiro, nevis ASV dolāru lietošanu naftas un lidmašīnu iepirkumos, jaunas maksājumu sistēmas izveidi vai tie paši centieni palielināt

eiro valūtas proporciju valstu ārvalstu valūtu rezervēs. (..) Šī ES suverenitātes ideja nedrīkst kļūt neveselīga. Jābūt ļoti uzmanīgiem, attālinoties no dabiskajiem partneriem ASV, sevišķi tādas pārejošas parādības kā D. Trampa personas dēļ.”

LNB Atbalsta biedrības direktore Karina Pētersone:

“Sadalā par suverenitāti atslēgas vārdi ir stipra un vienota Eiropa. Šajā kontekstā man Junkera runu gribētos samērot ar nesen dzirdēto pavesa Franciska vēstījumu. Viņaprāt, sabiedrība ir stipra un vienota tad, ja tā spēj būt solidāra.” Skepsi gan radot, Junkera runā izteiktais apgalvojums, ka līdz pavasarim, būs iespējams pāņākt izrāvienu atšķirību mazināšanā starp Rietumiem un Austrumiem, Ziemeļiem un Dienvidiem.

Domnīcas PROVIDUS direktore Iveta Kažoka

norādīja, ka attiecībā uz diskusiju par ES, cilvēki pēdējos gados kļūs arvien apātiskāki. “Pētījumi uzrāda lielu neticību mūsu spējām kaut ko ietekmēt Eiropas līmenī. Un arī politiķi Eiropas Savienību bieži vien netur lielā vērtē. Tas būtu jāmaina. Eiropas jautājumi jāpadara par daļu no ikdienas.”

Eiropas Kustība Latvijā prezidents Andris Gobiņš

izteica vairākus priekšlikumus, tai skaitā: Latvijai aktīvāk attīstīt savu redzējumu par to, kādai jābūt Eiropai, t.sk., ko Latvija tai vēlētos dot un ko no tās iegūt; ES līmenī uzstāt uz pieņemto lēmumu īstenošanu un nepieļaut dalībvalstu patvaļīgu atkāpšanos no tiem; uzmanīgāk skatīties uz priekšlikumiem ES sociālajā jomā, kas lielā mērā vairāk ir ES vecāko dalībvalstu interesēs. Latvijai šos priekšlikumus vajadzētu atbalstīt, tikai pārliecinoties, ka tā pretī saņem arī sev pienācīgi izdevīgus noteikumus. ■

Doma, kas sevī paredz pašlepnumu un pašpietiekamību, iezīmē jaunu lappusi ES politiskajā dzīvē.

Alīna medī sapni un dalās “medījuma”

Darīt to, kas patīk pašai, un ar savu pieredzi gan iedvesmot, gan praktiski palīdzēt citiem. Šādu ceļu izvēlējusies rīdziniece Alīna Andrušaite. Viņa jau vairāk nekā četrus gadus uztur ceļojumu blogu sapnumedniece.lv, kurā ne vien dalās iespaidos par desmitos skaitāmiem braucieniem uz tuvām un tālām zemēm, bet arī publicē ļoti praktiskus padomus, kā labāk rīkoties dažādās situācijās un kādas tiesības dod ES pilsoņa statuss ārpus savas valsts robežām.

Alīnas aizraušanās ar ceļošanu sākās 2007. gada rudenī, kad Erasmus apmaiņas programmā viņa aizbrauca uz Grieķiju. «Tur man bija divas dzi-vokļa biedrenes – itāliete un lietuviete. Vēlāk pievienojās brazīliete. Tad mēs visas kopā braukājām un iepazīnām Grieķiju – Atēnas, grieķu salas. Aizbraucām uz Turciju, uz Bulgāriju. Tur es ieraudzīju citu ceļojumu pusi – pašu organizētu ceļojumu,» savas dzīves kaislības atklāšanu atklāj Alīna.

Iepriekš viņa vēl baidījās ceļot uz savu roku. Ērtāk šķita paņemt gatavu tūrisma piedāvājumu. Tādā veidā bija pabūts Tunisijā un Horvātijā, iepazīstot organizētā tūrisma labās un sliktās puses. Tajā skaitā nemitīgo steigu un galvā džinkstošos mūžīgos gida atgādinājumus: «Jums ir piecas minūtes fotogrāfijām, un tad visi kāpjām autobusā.»

Tieši pēc Grieķijas radusies sajūta, ka «ir āķis lūpā». Kopš tā laika Alīna nespēj iztēloties dzīvi bez ceļošanas un izmanto katru iespēju, lai dotos apskatīt pasauli. Gan pašas izvēlētos ceļojumos, gan pagarinot uzturēšanās laiku dažādās pilsētās komandējumu laikā. Ja tas nav iespējams, apņēmīgā sieviete mostas agrā rītā un dodas apskatīti pilsētu pirms darba cēliena.

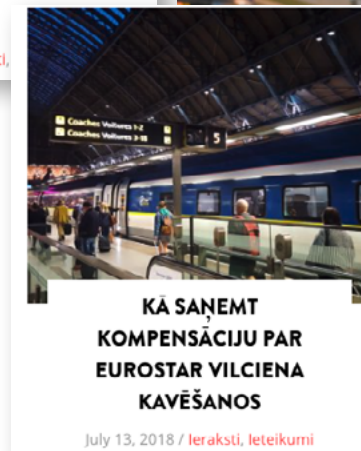
Rakstīt pamudina draugi

Alīnai vienmēr patīcis rakstīt. Viņa savas pārdomas sāka uzticēt dienasgrāmatai jau sešu gadu vecumā, un pirmo ceļojuma aprakstu par braucieni uz Londonu uzrakstīja 12 gados. To no publicēja tolaik populārais pusaudžu žurnāls LaBA.

«Atceros, ka toreiz ar milzīgu akciju reklamēja, ka pieejamas lētas biļetes uz Londonu par 300 latiem abos virzienos. Tie bija citi laiki. Tagad, protams, uz Eiropu var aizlidot daudz lētāk,» ar smaīdu atceras ceļotāja. Ideja par blogu nākusi krietni vēlāk, zīmīgas apstākļu sakritības un draugu ietekmē. «2013. gada janvārī National Geographic bija izsludinājis ceļojumu aprakstu konkursu. Es tolaik biju trīs nedēļu braucienā ar automašīnu pa ASV rietumkrastu. Atgriežoties uzzināju par to un nodomāju: šo es gribu vinnēt. Apsēdos un uzrakstīju aprakstu. Pievienoju skaistas vīra Jēkaba uzņemtas fotogrāfijas un iesniedzu. Vispirms ar šo aprakstu februārī uzvarējām mēneša atlasē. Gadu vēlāk, kad atkal bijām Amerikā, uzzinājām, ka esam uzvarējuši arī visā konkursā. Balvā saņēmām iespēju braukt uz Vašingtonu tikties ar National Geographic redakciju. Braucot uz ASV galvaspilsētu, ar vīru runājām – ja mūsu apraksts ir bijis interesants National Geographic, ja daudzi draugi ir mudinājuši aprakstīt piedzīvojumus, varbūt tiešām vajadzētu taisīt blogu,» par ceļu uz Sapnu mednieci stāsta Alīna. Tā kopš 2014. gada viņa cītīgi apraksta savus ceļojumus un gūto pieredzi dažādu situāciju risināšanā. Strādājot pilnas slodzes darbu, rakstīšanai tiek atvēlēts brīvais laiks.

Ceļotāju padomdevēja

Viens no blogā lasītākajiem rakstiem ir par kompensāciju iegūšanu no aviokompānijām par kavētajiem vai atceltajiem reisiem. Varētu pat teikt, ka tas mainījis Alīnas dzīvi, jo teju ik dienu kāds ceļotājs vērsas pie viņas pēc padoma. Pašas pieredze un zināšanas gan nākušas caur ne īpaši patīkamiem notikumiem. «Pirmais gadījums, kad es sapratu, ka varēju pieprasīt kompensāciju, bija 2012. gadā. Pirms reisa no Tampas uz Rīgu lidmašīna saplīsa, un pasažieriem bija jāizstāv rindu, lai saprastu, ko darīt tālāk. Divās stundās izstāvēju, lai gan biju rindā trešā vai ceturtā. Man pateica, ka nākamais reiss uz Eiropu ir tikai nākamajā dienā un iedeva 10 dolāru pusdienu vaučeri. Otrajā dienā aizkavējās viens no starpposmiem, un mājās es biju vairāk nekā diennakti vēlāk. Pēc tam, lasot forumos citu ceļotāju piedzīvoto, sapratu, ka varēju saņemt pat 600 eiro kompensāciju, jo biju pirkusi biļeti no Eiropas aviokompānijas. Es gan

to neizdarīju,» viņa atzīst. Nākamajā reizē jau bijusi gudrāka. «Pirmo reizi kompensāciju pieprasīju 2016. gada janvārī. Biju nopirkusi biļeti no Rīgas caur Stambulu uz Dubaiju. Reiss no Rīgas nokavēja par stundu, tādēļ nepaguva uz Dubaijas lidojumu. Stambulā mani pārcēla uz nakts reisu kādas septiņas stundas vēlāk, kā rezultātā es Dubajā ieradās nākamajā dienā. Jau no Stambulas lidostas biju zvanijusi uz viesnīcu, bet apmaksāto rezervāciju vairs nevarēju atcelt, līdz ar to naudu biju zaudējusi. Iesniedzu aviokompānijai kompensācijas pieteikumu, un viņi man atlīdzināja telefona rēķinu, maksu par patērēto internetu un arī izmaksāja 600 eiro kompensāciju. Tā kā reiss bija no Eiropas, aviokompānijai nācās izpildīt šeit spēkā esošos noteikumus, lai arī tā ir reģistrēta Turcijā,» Alīna atminas, ka kompensācijas jautājuma risināšana noritējusi raiti, jo aviokompānija neesot iebildusi. Viņa bija ceļojumu forumos izlasījusi, kā jāveic procedūru, un soli pa soli to izpildījusi.

Iedrošina nepadoties

«Ja procedūru būtu jāsaprot, lasot vienīgi likumus, būtu sarežģītāk. Iespējams, tas ir iemesls, kādēļ daudzi cilvēki baidās iesniegt kompensācijas pieteikumu. Citos gadījumos aviosabiedrībām jāraksta vairākas reizes, bet ar neatlaidību var tikt pie rezultāta,» Alīna mudina cilvēkus nepadoties, pat ja aviokompānijas uzreiz negrib piekāpties. Viņa ļoti novērtē, ka Eiropas Savienībā ir šādi patērētāju aizsardzības noteikumi, un šajā tirgū strādājošajām aviokompānijām tie jāievēro. Daudzos citos reģionos aviokompānijām nav pienākuma izmaksāt kompensāciju.

«Kopš esmu savu pieredzi aprakstījusi blogā, ik nedēļu man kāds pajautā padomu. Esmu gandarīta, ka daudziem izdevies palīdzēt,» neslēpj rīdziniece, gan mudinot cilvēkus vispirms izlasīt jau blogā publicēto informāciju, jo individuāla sarakstīšanās ar katru paņem daudz laika. Lai informētu Eiropas jauniešus par viņu tiesībām saņemt kompensāciju par aizkavētiem vai atceltiem reisiem, kā arī citām tiesībām un iespējām Eiropas Savienībā, šobrīd norisinās kampaņa #EUandME. Tās vietnē <https://europa.eu/euandme/lv> var iegūt atbildes uz daudziem jautājumiem par to, kādos gadījumos pilsoņi var rēķināties ar ES palīdzību, kā realizēt savu potenciālu un piepildīt sapņus ar ES atbalstu.

Eiropiešiem durvis vaļā

Pat ja cilvēki bieži to nenovērtē, Latvijas dalība Eiropas Savienībā ceļotājiem pavērusi tik plašas iespējas, par kādām citu valstu iedzīvotāji tikai sapņo. «Sarunās ar citu valstu ceļotājiem, filipīniešiem, indonēziešiem, dzirdu, ka viņiem ir jāiesniedz milzīgi dokumentu kalni, banku kontu izdrukas, lai saņemtu vīzu un vispār kaut kur aizbrauktu. Mums ir Eiropas Savienības pase un mēs varam ceļot bez ierobežojumiem, mums nevienam nav nekas jāpierāda,» teic Alīna. Dalība ES palīdz Alīnai arī profesionālajā ziņā, strādājot starptautiskā kompānijā: «Uz noteiktām amata pozīcijām var pieteikties darbinieki, kuriem ir tiesības strādāt Eiropas Savienībā. Mums tās ir, un tā ir būtiska priekšrocība karjeras izaugsmē. Pat ja daudzi kolēģi nezina, kur Latvija atrodas, šīs tiesības padara mūs vienlīdzīgus un dod iespēju pilnvērtīgi konkurēt.» ■

Kopš esmu savu pieredzi aprakstījusi blogā, ik nedēļu man kāds pajautā padomu

LUX Filmu dienas Rīgā

Jau astoto gadu Latvijā notiks
 Eiropas Parlamenta LUX Filmu dienas.

Kinoteātra "Splendid Palace" Mazajā zālē bez maksas rādīs trīs šā gada finālistes – „Styx”, „Woman at War” un „Other side of everything” (filmām būs subtitri latviešu valodā). Visas trīs šī gada EP LUX kino balvas filmas saņēmušas dažādu kino kritikas izdevumu atsauksmes, bet „Styx” un „Woman at War” vēl nesen bija iekļautas arī A klases kino festivālu programmās – Berlinālē un Kannās. Savukārt starp vairākām filmas „The Other Side of Everything” gūtajām atzinībām vērts izcelt FIPRESCI (Starptautiskā kino kritiķu federācija) balvu Starptautiskajā dokumentālo filmu festivālā „ZagrebDox”.

Styx

Režisors Volfgangs Fišers,
Vācijas un Austrijas kopražojums

Rīke ir ārste, trīsdesmitgadniece no Eiropas, kas iemieso tipisku laimes un veiksmes modeli. Viņa ir izglītota, pārliecināta par sevi, apņēmīga un uzņēmīga. Pirms došanās tik nepieciešamajā atvaļinājumā uz Gibraltāru, viņa ikdienas dzīvē ir pārstrādājusies neatliekamās palīdzības ārste. Atvaļinājumā sieviete cer piepildīt ilgi loloto sapni, dodoties jūrā viena pati savā buru laivā. Viņas mērķis ir nonākt Debesbraukšanas salā Atlantijas okeānā. Taču Rīkes sapņu brīvdienas tiek drīz vien pārtrauktas atklātajā jūrā, kad pēc vētras viņa nonāk cietušas bēgļu laivas tuvumā. Ja viņa neiejausies, noslīks aptuveni simts cilvēku.

„Woman at War” (Kona fer í stríð)

Režisors Benedikts Erlingsons,
Islandes, Francijas un Ukrainas kopražojums
 Klusas ikdienas dzīves aizsegā Halla – piecdesmitgadīga neatkarīga sieviete – dzīvo paralēlu aizrautīgas vides aktivistes dzīvi. Citiem pazīstama tikai ar segvārdu „Kalnu sieviete”, Halla slepeni īsteno vienas sievietes karu pret vietējo alumīnija ražošanas nozari. Hallas rīcībai kļūstot

pārdrošakai un pārtopot no sīka vandālisma rūpnieciskā sabotāžā, viņai izdodas iejaukties sarunās starp Islandes valdību un uzņēmumu, kas būvē jaunu alumīnija kausētavu kalnos. Taču, sākot plānot savu līdz šim lielāko un jaudīgāko operāciju, viņa saņem negaidītu vēstuli, kas maina visu. Beidzot ir apstiprināts viņas pieteikums par bērna adoptēšanu.

„The Other Side of Everything” (Druga strana svega)

Režisore Mila Turajliča,
Serbijas, Francijas un Kataras kopražojums

Kādā Belgradas dzīvoklī aizslēgtas durvis ir vairāk nekā 70 gadu šķirušas ģimeni no tās pagātnes. Režisorei sākot intīmu sarunu ar savu māti, politiskā konfrontācija, kas caurstrāvo visu māju, atklāj vēstures rēgu apsēstu namu un valsti. Kādas serbu ģimenes hronika kļūst par skaudru aktivistes portretu lielu satricinājumu laikā, uzdodot jautājumu par katras paaudzes atbildību cīņā par savu nākotni.

Seansi paredzēti:

- piektdien, 2. novembrī plkst. 19 „Styx”,
- sestdien, 3. novembrī plkst. 19 „Woman at War”,
- svētdien, 4. novembrī plkst. 19 „The Other Side of Everything”.

Vietu skaits kinoteātrī gan ir ierobežots, tādēļ interesentiem iepriekš jāpiesakās, rakstot uz [e-pasta adresi](mailto:e-pasta_adresi_epriga@europarl.europa.eu) epriga@europarl.europa.eu un norādot filmu, ko vēlas apmeklēt.

Jāatgādina, ka EP LUX Kino balvas ieguvēju paziņos Eiropas Parlamentā Strasbūrā, 14. novembrī. To 2007. gadā iedibināja un ik gadu piešķir Eiropas Parlaments, un tai ir divi galvenie mērķi – vērst uzmanību uz Eiropas sabiedrībai aktuāliem jautājumiem un atbalstīt Eiropas valstu kopražojuma filmu izplatīšanu ES. Līdz 2019. gada 31. janvārim arī ikviens skatītājs var nobalsot par kādu no trīs šī gada finālistēm! To var izdarīt [EP LUX Kino balvas vietnē](#).